

- ثاوازه کا موزیکا که ثنا ئیرانی یه .
باغوش (Baxûş): گه ژین -
 نقو بوون د ئاقتی دا .
بافتن (Baften): راجانندن،
 قه هاندن .
بافدم (Bafdum): سهره نجام .
باک (Bak): ترس .
بال (Bal): زه ندکی مرؤقی، ژ ملی
 تا سهری تبالا - چه نگ (ئه ندامی کو
 فرنده پی دفرن) .
بالا (Bala): سلال، بلند - به ژن .
بالاخره (Bêlexerê): په یقه کا
 شاشه کو د فارسی دا که فته
 کاری، به لی هه رچه و ا بت ئانکوین
 (سهره نجام، وه لحاصل) ددهت .
بالش (Balêş): بالیفک، پالگه ه .
بالو (Balû): به هلو بیلک، بالویل .
بالوایه (Balvayê): حاجی ره شک .
باله (Balê): ئه و په رین کو ماسی
 پی مه له فانی یا دکه ت - زار او ه کی
 مه حه لی پی باژی ری سمنانی یه ،
 ئانکو بیتر، مه ریتل .
بالین (Balîn): نشینی نشستنی،
 بالیفک، ئه و جهی کول دهمی
 نشستنی پالا خوه ددهنی (ئه و جهه
 ژ نشینکی پی کو ژ سهری تا
 سینگی دکه فته سهر) .
بام (bam): بانئی خانی - سپیده
 زوی - د زار اوئ موزیکی دا
 دهنگی ستوریه (بم) .
بامداد (Bamdad): سپیده زوی .
بامره (Bamreh): ریکا کو دچیته
 سهریانی (دهره جک، پیسترک) .
بامزه (Bamezzê): تام خوش .
بامس (Bames): پابه ند، گرفتار .
بام غلتان (Bam xeltan):
 باگوردان (پی کو سهریانی پی
 دگپن) .
بامه (Bame-ê): ریپین درتیز . یان
 ژی مرؤقی ریبه درتیز .
بان (Ban): ئیک ژ پاشگرین
 خاوه نداری و پاریزفانیی یه و
 ئانکویا (پاریزهر، خودانکه ر)
 ددهت، وه کی: (باغبان = که سی
 کو سهره گو هیبا باغی دکه ت،
 دروازه بان = گسولچی، دژبان =
 که سی کو زیره فانیی ل که لهی
 دگریت) - بانئی خانی - کورتکریا
 (بانگ = ئاواز - هه وار) .
بانگ (Bang): ئاواز - هه وار -
 (بانگی نقیژی ژی هه ر ژقی
 په یقی هاتیه) .

- بانو (Banû):** په بېشا ریزگرتنی بۆ ناڅی ژنکې: خاتوین، خانم.
- بانه (Bane-ê):** ریښ، شه رمگه (جهی کورنئ لی دهین).
- باور (Baver):** باوهری، پروا.
- باهار (Bahar):** ترارک یان ئامانی کوزاد تیدا بیت - جوړه کئی مقام بیژی یه.
- باهت (Bahet):** بهره کئی سپی یه کوز د که شن دا وهسا هزر دکرن کوهه که سئی کولئ بنیریت، بی حممد دئ که ته که نی، (حجر الضحک) ژئ دبیژنئ.
- باهک (Bahek):** ئازار و ئه شکه نجه - بییکا چاڅی.
- باهم (Ba hem):** ب هه قهره، ئیکگرتی.
- بایا (Baya):** پیدقی، پیویست، (بایست، و دربايست) ژئ لکارن.
- باید (Bayed):** ئیله ه، دقتیت (ئیله ه بچیت، دقتیت بچیت).
- بايگان (Baygan):** ئارشیفیست (که سئ کوز بکاری ئارشیفکرنئ رادبیت) - ئارشیف.
- بیر (Bebr):** پلنگئ خیچخیچی.
- بیر بیان (Bebrê beyan):** لدویف گوتنا شه هنامئ (کتا با فردوسی) ئه و جلکه بی کوز روسته می دکره بهر خوه ده می دچوو شه را کوز که قلی پلنگی هاتبوو چیکرن.
- بت (But):** بوت، په یکه ری مرؤقی یان گیانه وهری کوز بهری یان داری یان ئاسنی بهیته چیکرن و بیته په راستن.
- بتاوار (Betavar):** دویمه هیک، سه ره نجام.
- بتاییدن (Bêtayîden):** ره هاکرن، ئازادهیلان.
- بتفوز (Betfûz):** دورماندوری دهقی گیانه وهری، ههروه سا (بتپوز، برپوز، برفوز، پتفوز، بتفور، بنفوز، بتغور و پوز) ژئ لکارن.
- بتگر (Butger):** په یکه رساز.
- بتیا (Betya):** سینگ.
- بتیار (Betyar):** رینج، خوه وهستاندن.
- بج (Buc):** هوندري دهقی - بز.
- بجا (Bêca):** د جهی خوه دا.
- بجز (Bêcuz):** ژ بلی.
- بجکم (Beckem):** خانیی هاشینی

- کوژ هه رچه ند ره خافه دهر و په نجهر
لی هه بن.
بچم (Bêcem): لیکدای.
بچه (Beçê): زاروک، مندال.
بچه خوار (Beçêxwar): گیانه وهری
کو بچویکی خوه بخۆت.
بچهزا (Beçêza): هه ر گیانه وهه کی
کو بزیت (مه بهست ژئ نه هیککه ر
بت).
بخاری (Buxarî): سوپه - خه لکی
باژیری بوخارا.
بختک (Bextek): کابووس،
ههروه سا په یقین: (خفتک، خفتو،
برفنجک، درفنجک، فرنجک،
فدرنجک، برغفج، برخفج، خفج،
فرهانج، کرنجو و سکاچه) ژئ
لکارن.
بختو (Buxtû): برویسی - هه ر
تشتی کو نرینا وهکی یا عه ورا ژئ
بهیت.
بختور (Bextver): خودان بهخت،
خوهش شانس، بهختیار،
بهخته وهر.
بخته (Bexte-ê): قه لهو، ب خوه قه
- ربیته کری - هه ر تشتی کو
پوبستی وی، یان قه لپیشکی وی
- ژیقسه کرییت، وهکی: (نوک،
کونجی، نیسک، ماش، بزن،
بهرخک و..... هتد).
بخسان (Bexsan): شاراندی (بو
ئاسنی) - چرمسی.
بخش (Bexş): باهر (حصه) -
پشکه کا بچویک ژ باژیری.
بخشدار (Bexşdar): ریقسه بهری
ناوچت، دهقه ردار (مدیر ناحیه).
بخشنامه (Bexşnamê):
بژاندن (تعمیم).
بخشودن (Bexşûden): لیبورین،
عه فوو کرن، ههروه سا په یقین:
(بخشایش، بخشش، بخشاینده،
بخشوده، بخشایشگر، بخشای،
بخشنده) ژ فی ژئده ری نه.
بخون (Bexûn): ستیرا مه ریخ.
بخیه (Bexyê): قه یدک،
قولپک (دروینا جهه کی بری ژ
لهشی یان ژئ هه ر تشته کی دی).
بد (Bed): پاشگره و ئانکوا
(سهروه و خودان) ی دگه هینت،
وهکی: (سپهبد = سهروکی
سوپیای، موید = سهروکی
مغان «حه کیم و زانا و پیشه وایی
روحانی یئ زردهشتی یا» -

هه‌ف.	خراب، کریت، کو پتر دگهل
برادر (Berader): برا.	په‌یقه‌کا دی (ل پیشیا په‌یقه‌کا
برادر اندر (Berader ender):	دی) دهیت، وه‌کی: (بدبو = بیهن
براماک - هه‌روه‌سا بو وان برابین	نه‌خو‌ه‌ش: گه‌نی؛ بدبین = یی کو
کو بابی وان ئیک بت لی ده‌یکین	ب چاشنی گومان و بی هیقیاتیی ل
وان ئیک نه‌بن ژی هه‌ر نه‌قه په‌یقه	پاشه‌روژی دنیرت: ره‌ش‌بین؛
دئیتته بکارئینان.	بدچشم = یی کو ب چاقه‌کی کریت
برادرانه (Beraderanê): برایانه.	ب نیریتته نامویسا خه‌ل‌کی: چاف
براز (Beraz): سپینه.	حیز).
برازنده (Berazendê): ژ هه‌ژی،	بداختر (Bedexter): بی به‌خت،
بسهرقه، لایق.	به‌خت بره‌ش.
برافتاد (Beruftad): ژ بن چوو،	بدست (Bêdest): بهوست.
نه‌ما.	بده‌کار (Bêdêhkar): ده‌بندار،
برای (Berayê): ژ بو، ژ بهر.	قه‌ردار.
برباد (Berbad): خراب، ویران،	بر (Ber): پی‌ش‌گره و ئانکوا (ل
کاقل.	سه‌ر، سلال) دده‌ت،
بربست (Berbest): ده‌ست‌ووور،	وه‌کی (برافراشتن = هلدان «وه‌کی:
رئسا (قاعده)، شیواز.	هلدانا ئالای»، برآمدن =
بربستن (Berbesten): گرتدان،	بلندبوون «وه‌کی: بلندبوون بیان
پابه‌ندکرن - ئاماده‌کرن - سوود ژئ	دیاریونا حه‌ملی ژنکا ب تشت»،
هه‌لگرتن.	بر روی = ل سه‌ر «وه‌کی: تشته‌کی
بربستته (Berbestê):	ل سه‌ر میتزی» - بار (فیتیجی داری)
به‌ستی (منجمد) - بی	- کورت‌کریا (برگ = به‌لگی داری) -
گیان (جماد).	هه‌مبیز، باغل.
بربند (Berbend): ئیله‌ک،	برابر (Beraber): به‌رام‌به‌ر -
زه‌خمه (یی کو ژنک دادنه سه‌ر	هه‌فکیش - روی ب روی - ته‌مه‌ت

- مه مکین خوه).
برپا (Berpa): سه ریچ راوه ستیان -
 پیچ رابوون.
برتر (Berter): بلندتر.
برتن (Berten): پیچ کو خوه مه زن
 بکته و زیده د خوه
 بگه هت (متکبر).
برتنگ (Berteng): ته نگا ده وارا -
 ده سبلینکین کو بچویکا د لاندکی
 دا پیچ گرتده دن.
برجستان (Bercesten):
 خوه هاقیتین (چ ژ جهه کی بلند بو
 خواری یان ژ خواری بو سالل یان
 وه کی ریقه چوونا کیچا).
برجسته (Bercestê): بلندبووی،
 دیاره (وه کی زکی ژنکا ب تشت)
 - ههروه سا بو مروقی ناقدار و
 مه زن ژی لکاره.
برخ (Berx): باهر، پشک، بهش.
برخاستن (Berxasten):
 رابوونه سه رخوه، ژ جه رابوون، ژ
 پیقه راوه ستیان.
برخچ (Berexç): کریت، پیس.
برخور (Berxor): شریک (شریکی
 مروقی د باهرا مروقی دا).
برخورد (Berxord):
- قیچکه تن (وه کی لیچکدانا دو
 ترومبیتلا) - هه قدو دیتن.
برخوردار (Berxordar): خودان
 به هره.
برخی (Berxî): پچه ک، هنده ک،
 پشکه ک - قوربانی، خوه گوری
 که ر.
برخیزانیدن (Berxîzanîden):
 که سه ک ژ جه راکرن.
برد (Burd): بر (کاری برنی بو که سی
 سی سی به رزه) -
 سوودمه ند (ئه وی د قوماری دا
 فایده بووی) - نه و مه سافا کو
 گولله دپیشت هه ده می ژ توپین
 یان تشه نگی دهر دکه قییت و هه تا
 دکه قیته ئه ردی.
بردابرد (Burdaburd): دهنگودور و
 ههنگامه.
بردادن (Berdaden): فیقی دان -
 بهر دان (مه بهست ژی هه م به ری
 داروباری یه و هه م ژی بهردانا ب
 واتایا نازاکرن و تهرک کره).
برداشتن (Berdašten):
 راکرن (تشته ک ژ ئه ردی راکرن) -
 هلگرتن (بو نمونه: هلگرتنا ده خل
 و دانی بو زفستانی).

- سپهلا کوژ ته قنا جیرکا هاتیبته
چیکرن و نانی لسه رپیژن -
کۆلان (زقاق) - تاخ (محلّه).
برزه گاو (Berzê gav): گایئ
جۆتی.
- برزین (Berzîn): ناقی
په رستگه هه کی بو ل خوراسانی،
(آذربیزین، آتش برزین و آذربیزین
مهراژی لکارن.
- برس (Bers): ئەو دارێ کو دکهنه د
دفا حیشتیری را و دهست
هه فساری ب وی دارکی قه دکهن.
- برساد (Bersad): ئیک ژ دعایین
زه ردهشتیان کو بو بدویمایهیک
ئینانا نقیژی تیبته گۆتن.
- برسان (Bursan): ئەژدهها، ماری
مهزن.
- برسان (Bersan): دوشاڤا رهش.
- برش (Burêş): برین - کۆپن (کارتین
کو به رامبه ری وان ئەرزاقی
حکومی پی دهیته وهرگرتن).
- برشتن (Bêrêşten): براشتن.
- برشمردن (Berşemurden):
دوباره هژمارتن.
- برغمان (Berxeman): ئەژدهها،
ماری مهزن.
- بردبار (Burdbar): بینفرهه، ساپر.
- بردک (Burdek): تشتک، مامک
- چیفانۆک.
- بردن (Burden): قه گوهاستن،
برن (تشتک ژ جهه کی بو جهه کی
دی برن) - برن (فایده بوون د
قوماری دا).
- بردنگ (Berdeng): گرک، کومت.
- برده (Berdê-êh): تیپا (h) لدهمی
ئاخفتنی باش ناده رکهفت: خولام،
خدام، به نی.
- بررسی (Berrêşî): ژ (بررسیدن) یا
هاتیه وهرگرتن، ئانکو:
لدویشچوون.
- بررفتن (Ber reften):
چوونه سلال، به رهف به رزیی چوون،
ژیهه ل چوون.
- برز (Burz): به ژن و بال - بلندی -
گر، چیا - مهزناهی - جوانی.
- برز (Berz): کار - جوتیاری؛
(برزگر: جوتیار).
- برزدن (Burzeden): دیاریا
قوماریدا ئانکو تیکفه دان (یا
وه ره قین کۆمکانی یان دۆمینج).
- برزم (Berzem): ناز، نازداری.
- برزن (Berzen): ته نویر - سوپه -

- دوهریین.
- برگندان (Berxendan):** جهژن و خوهشی یین کول رۆژتین دویماییی ژ هه یقا «شعبان» دکهن، و ئەو مه یا کول وئ رۆژئ قه دخۆن ژ بهر کوژ وئ رۆژئ و پاشتر تا ئیککی هه یقا «شوال» دقیت خوه ژ مه یقه خوارنی بدهنه پاش - ههروهسا بۆ جهژنا دویماییا رۆژی گرتنی ژئ دئیتته گوتن.
- برغو (Burxû):** زرنا، بۆق.
- برغول (Berxûl):** ساچار، دانقوت.
- برف (Berf):** به فر.
- برفر (Berfer):** قه در و قیمهت.
- برفنج (Berfenc):** دژوار - ریکیتین ناسی و دژوار (ناستهنگ).
- برکشیدن (Berkêşîden):** کیشان بۆ سلال - ئینانه دهر - فیرکرن.
- برگ (Berg):** په ر (ورق) - به لگیت داروباری - ساز و ئاواز - سامان.
- برگردیدن (Bergerdîden):** زقربینه شه - لدویف هاتن - لی قولپین (وهکی ئیککی خیانه تی ل هه قاله کی خوه دکهت، دبیتنی فلان کهس ل فلانی قولپی).
- برگریزان (Bergrizan):** وهرزی پاییزی، ده می کو به لگین دارا
- برگزیدن (Berguzîden):** هه لپزارتن - په سه ندکرن.
- برگستوان (Bergustvan):** زری و کومزری.
- برگشت (Bergeşt):** زقربینه قه.
- برگماردن (Bergumarden):** دامه زراندن.
- برگه (Berge-ê):** به لگ - وهکی به لگی - قه یسی - فیش.
- برم (Berm):** هش و بیر - کانی، که هنی - چالا کونائ تیدا خرچه دبت.
- برم (Berem):** چارچوو شه یان سیخمین کو دهینه چیکن دا شاکیتن دارمیوی یان کولندا و..... هتد باقیتنه سهر.
- برمخیدن (Bermexîden):** سهرسه ری و نه گوهدار.
- برمر (Bermer):** هیثیداری - چاقه رتیاتی - میشا هنگفینی.
- برملا (Bermela):** ئاشکه را، فاش.
- برمنش (Bermenêş):** جهژخوه کهر - خوه په رتیس.
- برنا (Burna):** خورت، لاو، تۆلاز -

- گه‌نج، جحیل. **بره (Berrê)**: به‌رخکا میهیی، خفشا
خه‌زالئی.
- نه‌زان - خه‌وته. **برناس (Bernas)**: های ژخوه نه -
برنامه (Bernamê): به‌رنامه.
- مه‌عده‌نی پرنجوک **برنج (Bêrênc)**:
کو بو چیکرنا سه‌ماوهر و
سینیکیت ترازی یا ... بکار
دهیت - برنجی خوارنی.
- زه‌قییت **برنجار (Bêrêncar)**:
برنجی (جهی کو برنجی لی دکهن).
برنجن (Berencen): ح‌جول و
بازنک.
- گر، چیا. **برندک (Berendek)**:
برنشاندن (Bernêşanden): سوار
کرن - دانان (وه‌کی که‌سه‌کی دادنه
سه‌ر کورسیکا ده‌سته‌لات‌داریی).
- سمبیل (مویج کو **بروت (Burût)**:
له‌نداڤ لی‌قا سه‌ری یا زه‌لامی
دهین).
- توز و **بروشک (Burûşek)**:
غویار، توز و عه‌جاج.
- باردار، ب **برومند (Berûmend)**:
به‌ر - کورتکریا په‌یقا «آبرومند» ه،
نانکو: ب هه‌تک (هه‌تک‌دار).
- «بیرون» **برون (Bêrûn)**:
کورتکریا «بیرون»:
ژ ده‌رڤه، هه‌نده‌ران.
- به‌رخکا میهیی، خفشا **بره (Berrê)**:
خه‌زالئی.
- تازی؛ **برهنه (Burehnê)**:
هه‌روه‌سا (لخت، ورت، تهک، لاج
و غوشت) ژمی لکارن.
- ناقی نهاله‌کی **برهوت (Berehût)**:
و ناقی بی‌ره‌کا گه‌له‌ک کویره ل
«ح‌ضرموت» کو دبیزن (ارواح
خبیسه) لی د‌ئاکنجی نه، و چ
جهی گهرم و نه‌خوه‌ش و بی‌ئاڤ و
گیا بت، فی ناقی بو بکار دئینن.
- نیف سوئی. **برهود (Berhûd)**:
بریان (Bêryan): براشتی (بو‌که‌باب
و تککا و.....هتد).
- برین، له‌ت له‌ت **بریدن (Burîden)**:
کرن.
- که‌زی **بریده‌گیس (Burîdê gîs)**:
بری (د‌که‌فن دا ئه‌ڤ گوتنه
خه‌به‌ر «جنیو») بوو کو دگوتنه
ژنکا).
- بیژینک. **بریزن (Bêrîzen)**:
بریغ (Bêrîx): ئوبشیی تری.
- برین (Berîn): یی سلال، سلال تر،
بلندتر، وه‌کی: (به‌شت برین =
به‌شتا سلال). بو‌زانین په‌یقه‌ک
وه‌کی فی په‌یقی مه یا د‌زمانی

که قز(کول بهر لیثا ئافین نه لث دا
 دیار دبت و بهق هیلینکا خوہ
 دناقرا چیدکته).
بزغہ (Bezxe-ê): که پرا دارمیوی.
بزک (Bezek): جوانکرنا سهر و
 روی یا.
بزم (Bezm): جهژن و میثانی و
 که یف و خوہشی و مهی قه خواری.
بزماورد (Bezmavard): بالؤلکا
 هیکا که لاندی (سانده ویچا هیکا
 که لاندی).
بزنگاه (Bêzengah): نهو جهی کو
 دز و ریگر ریثنگا د شه لیکن -
 درکسه یه ژ وی هوزانی یان
 په خسانی کو هوزانغان یان نقیسه ر
 مهره ما خوہ تپدا ئاشکه را بکه ت.
بزہ (Beze): گونه ه.
بزہ کار (Bezehkar): گونه هکار.
بزیدن (Bezîden): لثلثینا بای.
بز (Bez): په تیلیت به فری.
بس (Bes): زیده، گه لهک - بهس،
 تمام (کافی)، نه قه و (بسا، بسیار،
 ای بس، چه بسیار) ههمی ژ
 ریشالی خوہ یی په هله فی (Vas)
 هاتینه وهرگرتن.
بساردن (Besarden): کیلانا

کوردی دا ژی هه ی لی ئانکوا وی
 نه وه کی یا فارسی یه، نهو ژی:
 (به رین = به رفره ه)، ههروه کی
 دبیشن: (به هشتا به رین = به هشتا
 به رفره ه).
بز (Bez): کورترکریا په یفا «بزم»،
 ئانکو: جهژن و میثانی، جشاتا
 که یف و خوہشیی - ئول و ری و
 ره سم - گر، کومت.
بز (Buz): بزین.
بزداغ (Bêzdax): ئالاقه که کو
 زهنگارا خه نجر و شیرا و تشتین
 وه کی وان پی پاقر دکهن.
بزدل (Buzdêl): درکسه یه بۆ که سی
 ترسنوک.
بزرگ (Buzurg): مه زن (چ قه به یی
 یا تشته کی بت، یان شیان و
 ریزگرتنا که سه کی بت، وهک:
 «به ری مه زن، بابی مه زن (با پیر)،
 مه زنی ئویجاخی و...»
بزرگوار (Buzurgvar): که سی
 مه زن و هژی ریزلیگرتنی.
بزغ (Bezex): بهق؛ ههروه سا (وزغ،
 غوک، غورباغه) ژی لکارن.
بزغاله (Buzxalê): کارکی بزنی.
بزغسه (Bezexseme-ê):

- زەڤیڤ، قلیبکونا زەڤیڤی. **بساک (Besak):** ئەفسەر - تانجا کو ژ گولا دەیتە چیکرن و د جهژن و بەریکانا دا دکەنە سەری کەسەکی. **بسان (Bêsan):** وەکی. **بساوایی (Bêsavayî):** ئیک ژ هەستین پینجینەیین مرۆڤی کو مرۆڤ ب قی هەستی، هەست ب گەرمی و ساری و نەرمی و زقیری یی دکەت و ئالاقی وی پویستی لەشی یه؛ ب عەرەبی دبیژنی (حاسة اللمس). **بسباس (Besbas):** ئاخفتنا بی مەعنه. **بست (Best):** گرت (وەکی): دەرگەه گرت) - سکر - گری - جەهکی کو کەسەک ژ ترسا دا بچیتتی دا کەس وی نەگریت، وەکی جەهین پیروز یان خانین مەزن و ئاغەواتا - پچەکا تریاکتی کو تیرا جارەکا کیشانی بکەت. **بست (Bust):** بیستان، باغ، گولستان - ناخی بازیرهکی کەقناره ل پارێزگەها خوراسانی کو نوکە د ناف ئاخا «ئەقغانستان» ی دابه. **بستار (Bêstar):** نه بنه جه، نه موکوم، له قله قۆک. **بستر (Bêster):** دوشەک، نقینک، جەبی نقستنی. **بستری (Bêsterî):** کەسە کول خەستە خانێ نغاندی. **بستن (Besten):** راپیچان (وەکی) خەلاتەکی د ناف کاغەزەکی را پیچن) - گرتن (قفل کرن) - بەستین (وەکی ئاف دبیستە جەمەد «بەستی»). **بستنی (Bestenî):** هەر تشتی کو ببیتە بەستی (نهو پتر بو دوندرمی بکار دئیت). **بستو (Bestû):** گوزک، جەرک. **بسد (Bussed):** مەرجان. **بسراق (Busraq):** یاقوینا زەر. **بسغیدین (Besexdîden):** بەرھەف بوون، ئامادەبوون. **بسکله (Beskelê):** داری کو دادن پشت دەری دا دەر نەقەبیت. **بسیار (Bêsyar):** گەلەک، زیده، مشه، پری. **بسیج (Besîc):** سامان - ساز و بەرگین شەری - بەرھەقبوونا قووہتا لەشکەری. **بش (Buş):** موین ستوی هەسپی،